

Dominika Kordela

Wsparcie na rzecz wzrostu konkurencyjności i innowacyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w perspektywie finansowej 2014-2020

Marketing i Zarządzanie (d. Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu) nr 2 (43), 299-311

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dominika Kordela

Uniwersytet Szczeciński
Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług
e-mail: dominika.kordela@wzieu.pl

Wsparcie na rzecz wzrostu konkurencyjności i innowacyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w perspektywie finansowej 2014–2020

Kody JEL: G39, L26, O3

Słowa kluczowe: mikro, małe i średnie przedsiębiorstw; fundusze unijne; konkurencyjność i innowacyjność

Streszczenie. W perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020 Polsce przyznano na dofinansowanie w ramach funduszy strukturalnych 82,5 mld euro, to zdecydowanie więcej niż w poprzednim budżecie w latach 2007–2013. Celem artykułu jest przegląd, analiza i ocena programów unijnych i krajowych umożliwiających pozyskanie wsparcia mikro, małym i średnim przedsiębiorstw w perspektywie finansowej 2014–2020. Szczególną uwagę poświęcona programom wspierającym wzrost konkurencyjności i innowacji w sektorze MSP.

Wprowadzenie

W perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020 Polsce przyznano na dofinansowanie w ramach funduszy strukturalnych 82,5 mld euro¹, to zdecydowanie więcej niż w poprzednim budżecie w latach

¹ 82,5 mld euro to alokacja bazowa, po odjęciu tzw. transferów 77 mld euro.

2007–2013, kiedy Polska dysponowała kwotą 67 mld euro (Gwizda, Kosewska-Kwaśny, Żółciński, 2014, s. XIX–XX).

Podobnie jak w latach 2007–2013 również mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa będą beneficjentami pomocy, zarówno programów unijnych, jak i krajowych. Artykuł jest kolejnym, w którym autorka zajmuje się wsparciem sektora MSP z funduszy unijnych. Poprzednie dotyczyły instrumentów publicznego wsparcia mikro, małych i średnich przedsiębiorstw dostępnych w latach 2007–2013. Niniejsza publikacja również dotyczy tematyki wsparcia finansowego sektora MSP jednak w głównym nurcie rozważań znajdują się programy pomocowe w perspektywie finansowej 2014–2020 kierowane na podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw.

Biorąc pod uwagę powszechnie znane fakty o istotnym znaczeniu mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce Unii Europejskiej (UE), w tym w Polsce (czego dowodzi m.in.: liczba podmiotów gospodarczych w tej grupie, wartość dodana jaką generują, liczba tworzonych miejsc pracy²), słuszne wydaje się wspieranie rozwoju ich innowacyjności i konkurencyjności przez programy finansowane ze środków UE.

Celem artykułu jest przegląd, analiza i ocena programów unijnych i krajowych umożliwiających pozyskanie wsparcia mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom w nowej perspektywie finansowej 2014–2020. Szczególną uwagę poświęcono wspieraniu wzrostu konkurencyjności i innowacji w sektorze MSP³ w ramach funkcjonujących programów.

W artykule wykorzystano następujące metody badawcze: krytyczna analiza literatury przedmiotu, metoda opisowa oraz porównawcza. Bazę źródłową do analiz przy wykorzystaniu powyższych metod badawczych stanowiły dane wtórne z raportów Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, dokumenty Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, dokumenty Ministerstwa Gospodarki oraz publikacje Komisji Europejskiej.

Konkurencyjność i innowacyjność – wybrane aspekty

W literaturze przedmiotu konkurencyjność jest określana jako cecha, którą można rozważać w odniesieniu do każdego podmiotu i układu gospo-

² Według danych za 2012 r. mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa tworzą 48,5% PKB w Polsce, zatrudniały 70% wszystkich pracujących w Polsce, zob. *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013–2014*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2015, s. 15, 18.

³ W artykule używa się pojęć sektor MSP; mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, a także pisze miejscami tylko o małych i średnich przedsiębiorstwach, użycie określonego pojęcia wynika z dokumentów konkretnego programu, zdarza się też, że w ramach jednego programu część inicjatyw dostępna jest tylko dla małych i średnich, a inne dostępne są dla całego sektora MSP.

darczego (Białasiewicz, 2009, s. 37). Konkurencyjność definiowana jest m.in. jako proces, zdolność do zrównoważonego rozwoju w długim okresie, osiągania i/lub utrzymywania przewagi konkurencyjnej na rynku⁴.

Według definicji OECD konkurencyjność to zdolność przedsiębiorstw, przemysłu, regionów, narodów lub ponadnarodowych ugrupowań do sprostanienia międzynarodowej konkurencji, jak i do zapewnienia relatywnie wysokiej stopy zwrotu od zastosowanych czynników produkcji oraz relatywnie wysokiego poziomu zatrudnienia na trwałych podstawach (*Globalisation and Competitiveness...*, s. 20).

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że konkurencyjność we współczesnej gospodarce zależy przede wszystkim od zdolności do wprowadzania nowych rozwiązań, podnoszenia jakości oferowanych produktów i usług, a także możliwości zaspokojenia często się zmieniających potrzeb odbiorców (Okupny, 2009, s. 90), czyli od innowacji. Innowacja bowiem nie ogranicza się tylko do wprowadzenia do produkcji nowych wyrobów lub potocznie rozumianej „wynalazczości”. Innowacja w szerokim ujęciu według Schumpetera (1960) obejmuje:

- wprowadzenie nowego towaru,
- wprowadzenie nowej metody produkcji,
- otwarcie nowego rynku,
- zdobycie nowego źródła surowców lub półfabrykatów,
- wprowadzenie nowych struktur rynkowych w przemyśle.

W kontekście tematyki niniejszego artykułu istotne wydaje się wyjaśnienie pojęcia innowacyjność – P. Niedzielski (2005, s. 74) wskazuje, że innowacyjność jest „cechą podmiotów gospodarczych lub gospodarek, oznaczającą zdolność do tworzenia i wdrażania innowacji, jak również ich absorpcji, wiążącą się z aktywnym angażowaniem się w procesy innowacyjne i podejmowaniu działań w tym kierunku; oznacza również zaangażowanie w zdobywanie zasobów i umiejętności niezbędnych do uczestniczenia w tych procesach”.

Na szczególną rolę jaka jest przypisywana w światowej literaturze relacjom między konkurencyjnością a innowacyjnością wskazuje Wysokińska (2002) – podstawowym warunkiem uzyskania, ale także utrzymania przez przedsiębiorstwa trwałej konkurencyjności jest ich zdolność do innowacyjności. Dotyczy to zarówno przedsiębiorstw działających w krajach rozwiniętych, jak i rozwijających się.

Kolejna autorka wskazuje zaś, że małe i średnie przedsiębiorstwa swoje strategie opierają nie tylko na aspektach kosztowych, jakości lub potrzebach

⁴ Szeroki przegląd ujęć i definicji przedstawia I. Gorzeń-Mitka, *Determinanty konkurencyjności przedsiębiorstw*, w: *Przedsiębiorstwo i państwo – wybrane problemy konkurencyjności*, red. T. Bernat, Print Group, Daniel Krzanowski, Szczecin 2007.

klientów – ważna jest także otwartość przedsiębiorstwa na inwestycje oraz innowacyjność (Okupny, 2009, s. 90)

Zarówno konkurencyjność, jak i innowacyjność poszczególnych gospodarek są mierzalne. Poziom konkurencyjności jest badany m.in. przez *World Economic Forum*, które opracowuje tzw. Światowy Wskaźnik Konkurencyjności (GCI) oraz przez *International Institute for Management Development* (IMD), który opracowuje *World Competitiveness Yearbook* (Gorzeń-Mitka, 2007, s. 9). W rankingu WEF Polska zajmuje 43 miejsce na 144 uwzględnione w rankingu kraje (wyższe pozycje w rankingu zajmuje 16 państw Unii Europejskiej, w tym m.in. Czechy, Litwa i Estonia)⁵. Według ranking IMD Polska znajduje się na 33 pozycji wśród 61 uwzględnionych w badaniu państw (14 państw UE zajmuje wyższe miejsca w rankingu, w tym podobnie jak według GCI z regionu Europy Środkowo-Wschodniej Czechy, Litwa i Estonia)⁶.

Z kolei w rankingu *Global Innovation Index 2015*, określającym poziom innowacyjności poszczególnych państw Polska zajęła 46. miejsce na świecie na 141 objętych badaniem – aż 26 państw Unii Europejskiej sklasyfikowanych jest na lepszych pozycjach⁷.

Literatura przedmiotu oraz pozycje rankingowe Polski w ogólnosiatawowych zestawieniach konkurencyjności i innowacyjność wskazują na celowość wspierania działań nakierowanych za wzrost konkurencyjności i innowacyjności polskich przedsiębiorstw, w tym przede wszystkim mikro, małych i średnich. Zwłaszcza, że wyniki badań wskazują, że Polskie przedsiębiorstwa z sektora MSP za najważniejszą barierę dla wprowadzania rozwiązań innowacyjnych wskazują brak finansowania, ograniczone środki finansowe lub za wysokie koszty⁸.

Programy wsparcia sektora MSP w perspektywie finansowej 2014–2020

Wsparcie sektora MSP od lat jest ważnym elementem w polityce unijnej, na co wskazują zarówno dokumenty unijne (m.in.: *Think Small First. A Small Business Act for Europe*), jak i kierowane na ten cel środki finansowe i programy wsparcia. Warto jednak podkreślić, że w nowej perspektywie

⁵ *The Global Competitiveness Report 2014–2015*, www.weforum.org/ stan na 20.12.2015 r.

⁶ *IMD World Competitiveness Ranking 2015*, www.imd.org/wcc/news-wcy-ranking/ stan na 20.12.2015 r.

⁷ www.globalinnovationindex.org/content/page/GII-Home stan na 20.12.2015 r.

⁸ Problematyka związana z czynnikami utrudniającymi proces wdrażania innowacji w sektorze MSP była badana i omawiana szerzej m.in. w: A. Zakrzewska-Bielawska, *Wyzwania rozwojowe małych i średnich przedsiębiorstw. Innowacje, Technologie, Kryzys*, Difin, Warszawa 2011; M. Matejun (red.), *Wspomaganie i finansowanie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, Difin 2011.

finansowej wyraźnie wzrósł udział nakładów finansowych na podnoszenie konkurencyjności sektora MSP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa w alokacji polityki spójności. W latach 2007–2013 na ten cel przeznaczono 3,2% środków, w budżecie 2014–2020 ma to być 11% środków⁹. Przedsiębiorstwa z sektora MSP mogą aplikować o wsparcie na działania związane z badaniami i rozwojem, innowacjami, energetyką i ochroną środowiska. Stworzono również programy mające na celu pomoc we wdrażaniu innowacyjnych technologii oraz współpracę przedsiębiorstw z sektorem nauki.

Wsparcie z budżetu UE, z którego korzystać mogą m.in.: mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, udzielane jest za pośrednictwem funduszy, programów i konkretnych instrumentów finansowych. Większość środków finansowych przekazywana jest do pięciu unijnych funduszy strukturalnych i inwestycyjnych¹⁰, z puli których określoną część (wspomniane 82,5 mld euro) przyznano Polsce w ramach polityki spójności. Na poziomie krajowym opracowano programy operacyjne określające m.in.: warunki, cele wydatkowania środków w ramach konkretnych działań. Z przydzielonych krajowi środków z funduszy strukturalnych finansowane są również specjalne instrumenty wsparcia, w tym JEREMIE¹¹ – ułatwiający mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom dostęp do finansowania.

Tabela 1

Wybrane programy wsparcia w perspektywie finansowej 2014–2020

Programy UE (tzw. programy ramowe)	Programy Krajowe
COSME	Regionalne Programy Operacyjne
Horyzont 2020	PO Infrastruktura i Środowisko
EaSI	PO Inteligentny Rozwój
Kreatywna Europa	PO Wiedza, Edukacja, Rozwój
	PO Polska Wschodnia

Źródło: opracowanie własne.

⁹ Raport „Przedsiębiorczość w Polsce”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2015, s. 105.

¹⁰ Tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

¹¹ JEREMIE jest wspólną inicjatywą Komisji Europejskiej i Europejskiego Banku Inwestycyjnego powołaną w celu pozadotacyjnego wsparcia podmiotów gospodarczych z sektora MSP, instrument promuje wykorzystywanie instrumentów inżynierii finansowej (pożyczki, poręczenia, kredyty) w celu usprawnienia dostępu do finansowania zewnętrznego. Ze względu na wymogi redakcyjne w zakresie liczby stron oraz skoncentrowanie w artykule na programach wsparcia, inicjatywa JEREMIE nie będzie szerzej omawiana w niniejszym artykule.

Unia Europejska w latach 2014–2020 przeznaczyła również – poza istniejącymi funduszami strukturalnymi – specjalne środki na nowe programy¹² dające wsparcie w określonych obszarach, zwane programami ramowymi lub unijnymi. Wybrane programy wsparcia dostępne dla podmiotów gospodarczych z sektora MSP (bez sektora rolnego) przedstawiono w tabeli 1.

Programy unijne tzw. ramowe

Spośród czterech programów unijnych na lata 2014–2020, dwa największe to COSME (ang. *Programme for the Competitiveness of Enterprises and SME's*) – z budżetem blisko 2,3 mld euro¹³ oraz Horyzont 2020 z łącznym budżetem – 80 mld euro¹⁴ w ciągu siedmiu lat – jest to największy program badań i innowacji w historii Unii Europejskiej.

COSME jest europejskim programem, którego głównym celem jest ułatwienie pozyskiwania finansowania przez MSP oraz poprawa dostępu do rynków zagranicznych. Założenia COSME stanowią realizację programu *Small Business Act* zawierającego propozycję spójnej strategii wobec mikro, małych, średnich przedsiębiorstw ze względu na ich kluczową rolę w gospodarce unijnej¹⁵.

Szczegółowe cele programu COSME na lata 2014–2020 to¹⁶:

- poprawa dostępu MSP do finansowania w formie instrumentu gwarancji kredytowych i instrumentu kapitałowego na rzecz wzrostu – realizowany poprzez dostęp do instrumentów gwarancyjnych i poręczeńiowych,
- poprawa dostępu MSP do rynków, wspieranie umiędzynarodowienia i ułatwienie dostępu do rynków – dzięki usługom Enterprise Europe Network (usługi informacyjne, doradcze),
- poprawa warunków konkurencyjności – znoszenie ograniczeń administracyjnych i obciążeń, wsparcie konkretnych sektorów,

¹² Poza pięcioma funduszami UE przeznacza w latach 2014–2020 specjalne środki na nowe programy dające dodatkowe wsparcie są to m.in.: Horyzont 2020, Program COSME, Program Kreatywna Europa, Erasmus +, Program Łącząc Europę, zob. www.funduszeuropejskie.gov.pl (18.12.2015).

¹³ http://ec.europa.eu/index_pl.htm (21.12.2015).

¹⁴ http://ec.europa.eu/polska/news/131211_horyzont_2020_pl.htm (21.12.2015).

¹⁵ Szerzej o *Small Business Act* zob. D. Kordela, *Wybrane instrumenty publicznego wsparcia polskich mikro, małych i średnich przedsiębiorstw a implementacja small business act*, w: *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw – Mikrofirma 2014*, red. A. Bielawska, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 799, Ekonomiczne Problemy Usług nr 111, Szczecin 2014, s. 116–117.

¹⁶ *Programy Ramowe Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020. Broszura informacyjna dla przedsiębiorstw z sektora MŚP, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości*, Warszawa 2014, s. 7.

- promowanie przedsiębiorczości.

Instrumenty gwarancyjne oraz kapitałowe oferowane w ramach środków finansowych w programie COSME, w odróżnieniu od instrumentów programu Horyzont 2020, są dostępne również dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, które nie wykazują się działalnością innowacyjną lub badawczą¹⁷.

Horyzont 2020 to program wdrażany przez Komisję Europejską, którego celem jest rozwój europejskich innowacji o znaczeniu globalnym oraz wypracowanie przewagi konkurencyjnej gospodarki europejskiej opartej na innowacjach. W odróżnieniu od COSME nie jest to program stworzony z myślą o mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach, jednak o wsparcie z jego funduszy mogą ubiegać się podmioty gospodarcze z sektora MSP na projekty obejmujące transfer technologii, B+R i innowacji i są one jednym z beneficjentów kluczowych¹⁸.

Horyzont 2020 składa się z trzech filarów¹⁹:

- doskonała baza naukowa,
- wiodąca pozycja w przemyśle,
- wyzywania społeczne.

W ramach filarów MSP mogą uczestniczyć w następujących schematach:

1. Projekty badawcze i innowacyjne realizowane w konsorcjach naukowo-małe i średnie przedsiębiorstwa mogą brać udział w projektach badawczych i innowacyjnych we wszystkich filarach tematycznych.
2. Instrument MSP – dostępny jest dla przedsiębiorstw wykazujących wysoki potencjał wzrostu i charakteryzujących się innowacyjnymi technologiami, produktami lub usługami. Wsparcie przeznaczone ma być na komercjalizację innowacji, pomoc przy wdrożeniu oraz pomoc ekspercką.
3. *FastTrack to Innovation* – wsparcie dojrzałych projektów innowacyjnych realizowanych przez konsorcja projektowe, których celem jest komercjalizacja rozwiązania.
4. Projekty badawczo-szkoleniowe w zakresie działań Marii Curie-Skłodowskiej – MSP mogą otrzymać wsparcie na zatrudnienie naukowca, udział w projektach, których celem jest wymiana wiedzy i wypracowanie nowych rozwiązań, realizację indywidualnych programów badawczo-szkoleniowych.

¹⁷ Tamże, s. 12.

¹⁸ Dla MSP Komisja Europejska założyła wskaźnik wykorzystania 20% budżetu w ramach filaru II i III.

¹⁹ *Programy Ramowe...*, s. 12–20.

5. Przedkomercyjne zamówienia publiczne na B+R oraz zamówienia publiczne na innowacyjne rozwiązania – są to działania podejmowane z inicjatywy sektora publicznego na rzecz rozwiązań B+R+I i ich wdrożeń.
6. Bezpłatny dostęp do infrastruktur badawczych w celu realizacji projektów B+R+I – MSP mają możliwość bezpłatnego dostępu europejskich laboratoriów badawczych oraz infrastruktury informatycznej.
7. Innov-Fin – preferencyjne instrumenty finansowe dłużne i kapitałowe dla MSP na rzecz realizacji projektów B+R+I – są to instrumenty mające ułatwić innowacyjnym przedsiębiorstwom dostęp do finansowania; należą do nich preferencyjne pożyczki, gwarancje oraz wsparcie kapitałem wysokiego ryzyka.

Program Kreatywna Europa stworzono z myślą o sektorach audiowizualnych, kultury i kreatywnych. Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa działające w sektorach objętych programem mogą jednak ubiegać się o dofinansowanie na budowanie kompetencji tych sektorów, tak by mogły skutecznie działać na poziomie ponadnarodowym oraz zwiększać odbiór kultury europejskiej²⁰.

Kolejny program unijny EaSi (*Employment and Social Innovation*) jest zarządzany bezpośrednio przez Komisję Europejską, a jego głównym celem jest wspieranie działań nakierowanych na tworzenie miejsc pracy i redukcję nierówności społecznych oraz wspieranie mobilności zawodowej. Jedną z osi programu jest instrument mikrofinansowy Progress, którego zadaniem jest zwiększenie dostępności kredytów dla mikroprzedsiębiorstw oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą lub rozwijających²¹.

Programy krajowe

W ramach polityki spójności w nowej perspektywie finansowej 2014–2020 dokumentem określającym obszary wsparcia są Wspólne Ramy Strategiczne (WRS), które powstały w celu skoordynowania pięciu funduszy unijnych (EFRR, EFS, FS, EFRnRROW, EFMiR)²². Głównym powodem koordynacji kierunków pomocy z pięciu funduszy jest zorientowanie na realizację celów strategii „Europa 2020” przez realizację jedenastu celów tematycznych:

1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji.
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych.

²⁰ Tamże, s. 21.

²¹ <http://ec.europa.eu/social> (21.12.2015).

²² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z 17.12.2013 r.

3. Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury.
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.
5. Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.
6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystywania zasobów.
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastrukturalnych sieciowych.
8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników.
9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.
10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie.
11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

Realizacja celu podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego, rybołówstwa i akwakultury odbywać się ma zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

Na poziomie krajowym pomocą mogą zostać objęte następujące działania²³:

- wspieranie wykorzystania nowych pomysłów w przedsiębiorstwach,
- projekty pilotażowe i systemowe w zakresie wsparcia Instytucji Otoczenia Biznesu,
- promocja polskiej gospodarki za granicą,
- promocja internacjonalizacji działalności polskich firm wsparciem rozwoju współpracy międzynarodowej przedsiębiorstw.

Przyznane Polsce w ramach funduszy strukturalnych środki są rozdysponowane w pięciu programach operacyjnych²⁴, jednym ponadregionalnym²⁵ oraz 16 regionalnych programach operacyjnych.

W Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój funkcję instytucji wdrażającej pełni m.in. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, która udziela wsparcia przedsiębiorstwom z sektora MSP głównie w ramach:

²³ *Nowa perspektywa finansowa UE – nowe uwarunkowania*, dokumenty Wydziału Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.

²⁴ PO Infrastruktura i Środowisko, PO Inteligentny Rozwój, PO Wiedza, Edukacja, Rozwój, PO Polska Cyfrowa, Program Pomoc Techniczna.

²⁵ PO Polska Wschodnia, ze względu na fakt, że jest skierowany do 5 wschodnich województw Polski, nie ma zasięgu ogólnokrajowego nie został uwzględniony w rozważaniach.

1. Działania 2.3. Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw (Poddziałanie 2.3.1 Proinnowacyjne usługi Instytucji Otoczenia Biznesu dla MSP oraz Poddziałanie 2.3.2. Bony na innowacje dla MSP).
2. Działania 3.1. Finansowanie innowacyjnej działalności MSP w wykorzystaniem kapitału podwyższonego ryzyka.
3. Działania 3.3. Wsparcie promocji oraz internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw.

Na realizację PO IR w ramach celu tematycznego 1 przeznaczono 6,1 mld euro, a w na realizację celu tematycznego 3 – 2,2 mld euro (Szuszakiewicz-Idziaszek, 2015, s. 10–12).

Głównym celem Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej; w programie nie przewidziano specjalnego wsparcia dla MSP, jednak przedsiębiorstwa działające w określonych formach prawnych i sektorach bez względu na wielkość mogą być beneficjentami programu w ramach m.in. Działania 1.4 – Rozwijanie i wdrażania inteligentnych systemów dystrybucji działających na niskich i średnich poziomach napięcia, Działania 1.5. – Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu, czy Działania 1.6. – Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej na podstawie zapotrzebowania na ciepło użytkowe²⁶.

W projektach realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój (POWER) – mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa nie są beneficjentami, ale grupą docelową działań realizowanych w ramach celu 1: podnoszeniu jakości zarządzania rozwojem przedsiębiorstw oraz celu 2: poprawa dostępności, jakości i adekwatności usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i pracowników²⁷.

W latach 2014–2020 samorzady województw będą zarządzać kwotą ponad 31 mld euro, co stanowi 40% ogólnej sumy środków przyznanej Polsce w ramach polityki spójności. W latach 2007–2013 samorzady miały do dyspozycji 25% ogółu środków, w nowej perspektywie ich rola z zakresie zarządzania środkami wzrosła. Ze środków Regionalnych Programów Operacyjnych wsparcie na podnoszenie konkurencyjność MSP może być kierowane na²⁸:

²⁶ Szczegółowy opis osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2015.

²⁷ Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014–2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2014.

²⁸ Nowa perspektywa finansowa UE – nowe uwarunkowania, dokumenty Wydziału Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.

- wsparcie MSP przez rozwój usług oferowanych przez Instytucje Otoczenie Biznesu,
- wsparcie rozwoju firm – projekty zwiększające aktywność inwestycyjną MSP oraz skutkujące zwiększeniem zatrudnienia i trwałym rozwojem firmy,
- rozwój instrumentów finansowych – instrumenty kapitałowe, mieszane, pożyczkowe i poręczeniowe.

MSP mogą aplikować również na poziomie regionalnym o środki przyznawane w ramach celu tematycznego wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji.

Podsumowanie

W nowej perspektywie finansowej wyraźny nacisk położony jest na pobudzanie innowacyjności i konkurencyjności sektora MSP. Przegląd programów wsparcia i analizy przeprowadzone w artykule pozwalają na sformułowanie następujących konkluzji i wniosków:

1. W Polsce w poprzednich latach małe i średnie przedsiębiorstwa najchętniej korzystały z bezzwrotnych środków w postaci dotacji (Matejun, 2011, s. 336). W latach 2014–2020 głównymi instrumentami pomocy będą instrumenty zwrotne oraz gwarancje kredytowe i poręczenia (np.: COSME, EaSI, Horyzont2020 Innov-Fin), dotacje natomiast mają stanowić uzupełnienie.
2. Priorytetem wsparcia sektora MSP w latach 2014–2020 jest wzrost konkurencyjności podmiotów gospodarczych (np.: COSME, działania PO IR), ich innowacyjności oraz wspieranie badań i rozwoju (Horyzont 2020, działania określone w PO IR) lecz również środki finansowe przewidziane są na wzrost zatrudnienia (EaSI), szkolenia i podnoszenie kompetencji (EaSI, PO POWER).
3. Programy oferują finansowe wsparcie bezpośrednio (w postaci dotacji) oraz pośrednio (wspierają pośredników finansowych i inne instytucje środkami, które mają zostać przeznaczone na pomoc przedsiębiorstwom z sektora MSP). Polskie przedsiębiorstwa mogą korzystać z programów krajowych lecz również konkurować o środki finansowe z przedsiębiorstwami z pozostałych krajów UE w ramach programów unijnych.
4. Kierunki i obszary pomocy wydają się właściwe, zwłaszcza gdy odnieśliśmy do nich rekomendacje wypracowane jako wynik debat II Europejskiego Kongresu Małych i Średnich Przedsiębiorstw²⁹, w których wska-

²⁹ Materiały z konferencji w ramach Forum Debaty Publicznej, *Konkurencyjność mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Gospodarka Konkurencyjnej Polski*, Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, marzec 2015 s. 57–58.

ziano na: 1) konieczność tworzenia warunków niezbędnych dla wzrostu innowacyjność małych i średnich przedsiębiorstw np. przez nawiązywanie współpracy pomiędzy biznesem, nauką i ich otoczeniem; 2) stworzenie proinnowacyjnego funduszu finansującego projekty i przedsięwzięcia charakteryzujące się podwyższonym ryzykiem.

Oczywiście innowacyjność i konkurencyjność MSP uwarunkowana jest wieloma czynnikami – co szeroko opisano w literaturze przedmiotu, jednak dostępność finansowania czy to w postaci dotacji, czy instrumentów zwrotnych jest czynnikiem zdecydowanie ułatwiającym finansowanie projektów i działań innowacyjnych. Odpowiednie wykorzystanie środków unijnych przez MSP, a także wykorzystanie innych form wsparcia oferowanych przez programy (szkolenia, wykorzystywanie infrastruktury europejskich laboratoriów, wsparcie transferu technologii) powinno wpływać na rozwój tych przedsiębiorstw i skutkować wzrostem ich innowacyjności, a przez to wzrostem konkurencyjności i innowacyjności całej gospodarki.

Bibliografia

- Białasiewicz, M. (red.). (2009). *Uwarunkowania i sposoby wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw*. Szczecin: ECONOMICUS.
- Globalisation and Competitiveness: Relevant Indicators* (1996). STI Working Papers, No. 5. Paris: OECD.
- Gorzeń-Mitka, I. (2007). Determinanty konkurencyjności przedsiębiorstw. W: T. Bernat (red.), *Przedsiębiorstwo i państwo – wybrane problemy konkurencyjności*. Szczecin: Print Group, Daniel Krzanowski.
- Gwizda, M., Kosewska-Kwaśny, M., Żółciński, S. (2014). *Fundusze UE 2014–2020. Nowa perspektywa – nowe możliwości*. Warszawa: C.H. Beck.
- <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/GII-Home> (20.12.2015).
- <http://ec.europa.eu> (21.12.2015).
- IMD World Competitiveness Ranking 2015*. Pobrano z: www.imd.org/wcc/news-wcy-ranking/ (20.12.2015).
- Kordela, D. (2014). Wybrane instrumenty publicznego wsparcia polskich mikro, małych i średnich przedsiębiorstw a implementacja small business act. W: A. Bielawska (red.), *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw – Mikro-firma 2014*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 799, Ekonomiczne Problemy Usług nr 111, Szczecin.
- Matejun, M. (red.) (2011). *Wspomaganie i finansowanie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*. Warszawa: Difin.
- Niedzielski, P. (2005). Rodzaje innowacji. W: K.B. Matusiak (red.), *Innowacje i transfer technologii – Słownik pojęć*. Warszawa: PARP.
- Nowa perspektywa finansowa UE – nowe uwarunkowania*. Dokumenty Wydziału Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.
- Okupny, A. (2009). Konkurencyjność przedsiębiorstw w aspekcie działalności innowacyjnej podmiotów sektora MSP. W: D. Kopycińska (red.), *Wybory konsumentów i przedsiębiorstw w teorii i praktyce*. Szczecin: Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014–2020* (2014). Warszawa: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

- Raport „Przedsiębiorczość w Polsce”* (2015). Warszawa: Ministerstwo Gospodarki.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z 17.12.2013 r.
Schumpeter, J.A. (1960). *Teoria rozwoju gospodarczego*. Warszawa: PWN.
Szczegółowy opis osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (2015). Warszawa: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.
Szuszkiewicz-Idziaszek, A. (2015). Dotacje na rozwój dla przedsiębiorców. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020. *Biuletyn Euro Info dla małych i średnich przedsiębiorstw, listopad* (159).
The Global Competitiveness Report 2014–2015. Pobrano z: www.weforum.org/ (20.12.2015).
www.funduszeuropejskie.gov.pl (18.12.2015).
www.mg.gov.pl (10.12.2015).
Wysokińska, Z. (2002). Konkurencyjność w międzynarodowym i globalnym handlu towarami technologicznie intensywnymi (high-tech). *Studia Europejskie, Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, I*.
Zakrzewska-Bielawska, A. (2011). *Wyzwania rozwojowe małych i średnich przedsiębiorstw. Innowacje, Technologie, Kryzys*. Warszawa: Difin.

Support for the Competitiveness and the Innovativeness of Polish SMEs within the EU Financial Perspective 2014–2020

Keywords: micro, small and medium enterprises; EU funds; competitiveness and innovativeness

Summary. In terms of the cohesion policy of EU Poland will receive of 82,5 billion euro, it is definitely more than in former budget 2007-2013. The public support and financial instruments are foreseen of course as well for micro, small and medium enterprises in both regional operational programmes and government-managed programmes. Moreover polish SMEs can apply in European programs e.g. Horizon 2020 or COSME. The purpose of this article is to analyze and to evaluate support programs for SMEs in budget 2014-2020. Particular note has been focused on programs that aim in growth of competitiveness and innovativeness.

Translated by Dominika Kordela

Cytowanie

- Kordela, D. (2016). Wsparcie na rzecz wzrostu konkurencyjności i innowacyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w perspektywie finansowej 2014–2020. *Marketing i Zarządzanie*, 2 (43), 299–311.